

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 10/190
Tarih : 15-12-2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği - Plan ve Bütçe	
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Tarih :	16 Aralık 2020	Esas No: 2/3260

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİGİ
15 Aralık 2020
Numara:

TBMM
GENEL EVRAK
15 Aralık 2020
No. 754159
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

4857 Sayılı İş Kanunu'nun "İstisnalar" başlıklı 4. Maddesi (e) bendinde ev hizmetlerinde çalışan ev işçileri de sayılmış ve ev işçilerinin işçi olmadıkları belirtilmiştir.

4857 Sayılı İş Kanunun 2. Maddesinde yer alan işçi, işveren, iş ilişkisi, işyeri tanımında [*Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir. İşveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birime işyeri denir.*] yer alan ücret, zaman ve bağlılık kriterlerinin tamamı ev işçileri içinde somut olarak gerçekleşmesine rağmen ev işçilerinin işçi sayılmaması hükümetler yönünden bir tercihe dönüşmüştür. Kadın emeğini görmeyen, ayrımcı muamele eden bir tercih söz konusudur.

Hâlbuki 5510 Sayılı Kanuna tabi çalışmada 1 gün dahi bir işverene bağlı olarak çalışılan gün sigortalılık süresinden sayılır ve 5510 Sayılı Kanun'un "Sigortalı sayılanlar" başlıklı 4. Maddesi, (a) bendinde "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" kapsamında sigorta primleri ödenmek zorundadır.

Yine gerek 5510 Sayılı Kanun gerekse Yargıtay ilke kararlarıyla oluşan mevzuatta "sürekli olarak", belli periyotlarla aynı evde hizmet verdiğini ispat eden işçiler 5510 Sayılı Kanun'un "Sigortalı Sayılanlar" başlıklı 4. Maddesi, a bendinde "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" kapsamına girmektedir.

10.09.2014 tarihinde kabul edilen 6552 Sayılı Kanun'un 55. Maddesinin gerekçesinde belirtildiği gibi bu yasayla beraber, ev işçilerinin gerek 10 günden az çalışmaları gerekse 10 günden fazla çalışmaları 5510 Sayılı Kanun' un 4 (a) maddesi kapsamında sayılmıştır. 5510 Sayılı Kanun'un "Sigortalı Sayılanlar" başlıklı 4. Maddesi, (a) bendinde "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" denilerek işçiler tarif edilmektedir. Öte yandan çalışanları '10 günden az, 10 günden çok' çalışma süresine göre sınıflandırmak da doğru değildir, ayrımcılık yaratmaktadır.

Bu haliyle bu kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından 4 (a) kapsamında "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" arasında 6552 Sayılı Yasa'nın atfıyla ev işçileri de eklenmiştir.

Yine bu yasa ile eklendiği üzere "Ödenen primler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılır". Yani ev işçilerine de işçilere uygulanan statü uygulanacaktır.

(EK MADDE 9- (Ek: 10/9/2014 - 6552/55 md. ve eklemelerle yürürlük tarihi 27.03.2018) "*Ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 günden az olanlar için ise, çalıştırıldıkları süreyle orantılı olarak çalıştıranlarca 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının %2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödenir. Bu şekilde çalışanların sigortalılık tescili, çalışan ve çalıştıran imzalarını da ihtiva eden ve en geç çalışmanın geçtiği ayın sonuna kadar Kuruma verilmesi gereken örneği Kurumca hazırlanacak belgenin Kuruma verilmesi ile sağlanır. Sigortalılık başlangıcında bu belge üzerinde çalışma başlangıcına dair kayıtlı en eski tarih esas alınır. Bunlar hakkında hastalık sigortası hükümleri uygulanmaz. Bu fıkra kapsamına girenler, adlarına ödenen priminin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar aynı kazancın*

otuz katının %32,5 oranında prim ödeyebilir. Bunun %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, %12,5'i genel sağlık sigortası primidir. Bu süre içinde ödenmeyen primin ödenme hakkı düşer. Ödenen primler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılır).

Bu haliyle yüzlerce ev işçisi İş Mahkemelerinde hizmet tespit davalarıyla da Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmeyen çalışmaları ve ödenmeyen primlerini kazanmakta ve 5510 kapsamında "Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar" arasında hak ettiği yeri edinmektedir.

Ev işçileri iş yasasında verilen işçi tanımının her 3 unsurunu da taşımalarına rağmen işçilik haklarından yararlanamamaktadır. Bu da çalışma barışını bozmakta, işçiler arasında ayrımcılığa yol açmakta, cinsiyetçi bakış açısından beslenmekte ve ev işverenlerinin işçileri, güvencesiz çalışma koşullarında, kayıt dışı çalıştırmasını adeta teşvik etmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve İMECE Ev İşçileri tarafından yapılan açıklamalara göre Türkiye'de iş gücünün önemli bir parçasını oluşturan neredeyse tamamının kadınların oluşturduğu 1 milyondan fazla ev işçisi kadın emeğinin görünmezliği nedeniyle birçok yasal haktan mahrum olarak iş kanunlarının dışında kalmaktadırlar. Yapılan işin niteliği gereği sosyal korumaya en fazla ihtiyaç duyan çalışan kesimi arasında yer alan ev hizmeti çalışanlarının İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmış olmaları nedeni ile birçoğu insana yakışır işin gerekleri olan sosyal güvenceden yoksun, iş güvencesi olmadan, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri bulunmadan, emeklilik, meslek hastalıklarının tespiti, önlenmesi ve meslek hastalığı primleri gibi pek çok haktan mahrum olarak çalıştıkları izlenmektedir. Türkiyeli ve göçmen ev işçilerinin iş tanımlarındaki boşluklar, çalışma sürelerindeki belirsizlikler, ağır iş yüküne sahip, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmaya açık, iş güvenliğinden yoksun, savunmasız, iş kazalarının ve iş cinayetlerinin yaşanmasına neden olan bir grubu ortaya çıkarmıştır. Evlere temizliğe giderek, çocuk, hasta, yaşlı bakarak hayatlarını sürdüren çoğunluğu sosyal güvenceden yoksun olan ev işçileri pandemi döneminde güvencesiz çalışma koşulları sebebiyle kısa çalışma ödeneğinden de mahrum kalmış, haklarından doğan hiçbir gelir desteğine erişememiştir.

Ev hizmetinde çalışanların gerek istihdam alanında görünür kılınmasını sağlamada gerekse istihdamdan kaynaklanan diğer sorunlarının çözümünde yasal düzenlemelerin taşıdığı önem tartışılmazdır.

Mevzuat arasında yaşanan çelişki ev işçilerinin inkâr edilemeyecek varlıkları ve çalışma koşulları karşısında artık giderilmek zorundadır. 5510 Sayılı Yasa'ya göre işçi sayılanlar, 4857 Sayılı Yasa'ya göre işçi sayılmamakta ve kıdem tazminatı, fazla çalışma ücreti, yıllık izin ücreti, iş güvencesi tazminatı gibi 4857 Sayılı Yasa'dan doğan birçok hakka ulaşamamaktadır.

Özetle bu kapsamda, bu teklif ile; ülkemizde kayıt dışı koşullarda yaşayan 1 milyondan fazla ev işçisini yasal haklarına kavuşturacak ve "kayıt dışı ile mücadele programı" bakımından somut ve ülke, kurum menfaatlerine uygun bir düzenleme önerilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu madde ile Anayasaya aykırı olarak düzenlenen bir kanun metninin anayasaya uygun hale gelmesi ve bu eşitsizliğin yarattığı, çalışma barışını bozan, suiistimallere açık bir ayrımcılığın son bulması hedeflenmektedir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

ÖZET GEREKÇE

4857 Sayılı İş Kanunu'nun "*İstisnalar*" başlıklı 4. Maddesi (e) bendinde ev hizmetlerinde çalışan ev işçileri de sayılmış ve ev işçilerinin işçi olmadıkları belirtilmiştir.

4857 Sayılı İş Kanunun 2. Maddesinde yer alan işçi, işveren, iş ilişkisi, işyeri tanımında yer alan ücret, zaman ve bağlılık kriterlerinin tamamı ev işçileri içinde somut olarak gerçekleşmesine rağmen ev işçilerinin işçi sayılmaması hükümetler yönünden bir tercihe dönüşmüştür. Kadın emeğini görmeyen, ayrımcı muamele eden bir tercih söz konusudur.

Hâlbuki 5510 Sayılı Kanuna tabi çalışmada 1 gün dahi bir işverene bağlı olarak çalışılan gün sigortalılık süresinden sayılır ve 5510 Sayılı Kanun'un "*Sigortalı sayılanlar*" başlıklı 4. Maddesi, (a) bendinde "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" kapsamında sigorta primleri ödenmek zorundadır.

Yine gerek 5510 Sayılı Kanun gerekse Yargıtay ilke kararlarıyla oluşan mevzuatta "sürekli olarak", belli periyotlarla aynı evde hizmet verdiğini ispat eden işçiler 5510 Sayılı Kanun'un "*Sigortalı Sayılanlar*" başlıklı 4. Maddesi, a bendinde "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" kapsamına girmektedir.

Bu haliyle bu kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından 4 (a) kapsamında "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" arasında 6552 Sayılı Yasa'nın atfıyla ev işçileri de eklenmiştir.

Yine bu yasa ile eklendiği üzere "Ödenen primler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılır". Yani ev işçilerine de işçilere uygulanan statü uygulanacaktır. Bu haliyle yüzlerce ev işçisi İş Mahkemelerinde hizmet tespit davalarıyla da Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmeyen çalışmaları ve ödenmeyen primlerini kazanmakta ve 5510 kapsamında "*Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar*" arasında hak ettiği yeri edinmektedir.

Ev işçileri iş yasasında verilen işçi tanımının her 3 unsurunu da taşımalarına rağmen işçilik haklarından yararlanamamaktadır. Bu da çalışma barışını bozmakta, işçiler arasında ayrımcılığa yol açmakta, cinsiyetçi bakış açısından beslenmekte ve ev işverenlerinin işçileri, güvencesiz çalışma koşullarında, kayıt dışı çalıştırmasını adeta teşvik etmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve İMECE Ev İşçileri tarafından yapılan açıklamalara göre Türkiye'de iş gücünün önemli bir parçasını oluşturan neredeyse tamamının kadınların oluşturduğu 1 milyondan fazla ev işçisi kadın emeğinin görünmezliği nedeniyle birçok yasal haktan mahrum olarak iş kanunlarının dışında kalmaktadırlar. Yapılan işin niteliği gereği sosyal korumaya en fazla ihtiyaç duyan çalışan kesimi arasında yer alan ev hizmeti

alışanlarının İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmış olmaları nedeni ile birçoğu insana yakışır işin gerekleri olan sosyal güvenceden yoksun, iş güvencesi olmadan, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri bulunmadan, emeklilik, meslek hastalıklarının tespiti, önlenmesi ve meslek hastalığı primleri gibi pek çok haktan mahrum olarak çalıştıkları izlenmektedir. Türkiyeli ve göçmen ev işçilerinin iş tanımlarındaki boşluklar, çalışma sürelerindeki belirsizlikler, ağır iş yüküne sahip, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmaya açık, iş güvenliğinden yoksun, savunmasız, iş kazalarının ve iş cinayetlerinin yaşanmasına neden olan bir grubu ortaya çıkarmıştır. Evlere temizliğe giderek, ocuk, hasta, yaşlı bakarak hayatlarını sürdüren çoğunluğu sosyal güvenceden yoksun olan ev işçileri pandemi döneminde güvencesiz çalışma koşulları sebebiyle kısa çalışma ödeneğinden de mahrum kalmış, haklarından doğan hiçbir gelir desteğine erişememiştir.

Özetle bu kapsamda, bu teklif ile; ülkemizde kayıt dışı koşullarda yaşayan 1 milyondan fazla ev işçisini yasal haklarına kavuşturacak ve “kayıt dışı ile mücadele programı” bakımından somut ve ülke, kurum menfaatlerine uygun bir düzenleme önerilmektedir.